

دانشگاه گیلان

انتشارات مرکز منطقه‌ای
اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی تدوین (به شیوه گردآوری)

اسماعیل رمضانپور

استادیار دانشگاه گیلان

- سرشناسه : رمضانپور، اسماعیل، ۱۳۴۲-
عنوان و نام پدیدآور : سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی / تدوین (به شیوه گردآوری) اسماعیل رمضانپور.
مشخصات نشر : شیراز: مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، انتشارات، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری : ۱۱۰ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۴۷۹۵-۰
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
موضوع : سازمان‌های بین‌المللی
موضوع : International agencies :
موضوع : روابط بین‌المللی
موضوع : International relations :
موضوع : اقتصاد بین‌الملل
موضوع : International economic relations :
شناسه افزوده : ایران. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری
شناسه افزوده : Iran. Ministry of Science, Research and Technology :
Regional information center for science and technology
رده بندی کنگره : JZ۴۸۳۹
رده بندی دیویی : ۲/۳۴۱
شماره کتابشناسی ملی : ۶۰۸۲۳۳۷

عنوان: سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی / تدوین (به شیوه گردآوری)

اسماعیل رمضانپور.

ناشر: انتشارات مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹ / شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۴۷۹۵-۰

مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

روابط عمومی: ۰۷۱-۳۶۴۶۸۴۲۱ انتشارات: ۰۷۱-۳۶۴۶۸۴۵۲ نمابر: ۰۷۱-۳۶۴۶۸۳۵۲

صفحه خانگی: <https://ricest.ac.ir>

پست الکترونیک اداره انتشارات: publication@ricest.ac.ir

شورای انتشارات

مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

مرتبۀ علمی	نام و نام خانوادگی
دانشیار (رئیس شورا)	- دکتر محمد جواد دهقانی
استاد (دبیر شورا)	- دکتر محمدرضا صالحی
استاد	- دکتر حبیب شریف
دانشیار	- دکتر محمدرضا فلاحتی قدیمی فومنی
دانشیار	- دکتر محمدرضا قانع
استادیار	- دکتر هاجر صفاهیه
استادیار	- عبدالرضا بازرگان لاری

پیشگفتار

یکی از ویژگی‌های بسیار متمایز دنیای مدرن ظهور سازمان‌های بین‌المللی، سازمان‌های منطقه‌ای، اجلاس‌های بین‌المللی و موافقت‌نامه‌های دوجانبه و چندجانبه است. تعداد این سازمان‌ها در فاصله کوتاهی رشد زیادی داشته است. سازمان‌های بین‌المللی در تمام بخش‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و بخش‌های فرعی، امور عمومی، امور تخصصی فعال هستند و حضور محسوس دارند. اگرچه بازیگران سنتی یعنی قدرت‌های بزرگ سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در اداره امور جهان همچنان نقش پررنگی داشته و نفوذ زیادی دارند، نقش سازمان‌های بین‌المللی نیز محسوس و معنی‌دار است و حضور و کارکرد آن‌ها به‌طور پیوسته و البته ملایم در حال افزایش است. در این رابطه تعامل و تقابل سیاست‌های سازمان‌های بین‌المللی با سیاست‌های قدرت‌های بزرگ از جمله موضوعات چالش‌برانگیز محافل سیاسی و آکادمیک است. تحولات جهانی ناشی از پیشرفت‌های فناوری و اقتصادی و تغییرات سیاسی، ساختار و ماهیت این سازمان‌ها را در معرض تغییر قرار می‌دهد. سازمان‌های بین‌المللی باید به‌طور سریع و کارآمد خود را با این تغییرات هماهنگ کنند. بعضاً به دلیل ماهیت تحولات شاهد تأسیس سازمان‌های جدیدی با ظرفیت متناسب با این شرایط هستیم. این سازمان‌ها ترکیبی از بهترین کارشناسان و دانشمندان با سطوح عالی تحصیلات دانشگاهی و در عرصه مدیریت مجرب‌ترین افراد در واحدهای تخصصی مرتبط را در اختیار دارند و لذا از لحاظ علمی و تحقیقاتی بسیار غنی و قدرتمند هستند. پشتوانه آن‌ها همین بدنه قوی علمی و تخصصی آن‌ها است.

شناخت سازمان‌های بین‌المللی و آگاهی از وظایف و ساختار و برنامه‌ها و سیاست‌های آن‌ها نه تنها برای دانشجویان رشته‌های اقتصاد، بازرگانی، علوم سیاسی، روابط بین‌الملل و سایر رشته‌های مرتبط، بلکه برای هر شهروند لازم و ضروری است. در لا به لای بسته‌های سیاستی دولتی برای اداره امور کشور می‌توان ردپای سیاست‌های توصیه شده سازمان‌های بین‌المللی را مشاهده کرد. سازمان‌های بین‌المللی با توجه به رسالتی که دارند پیوسته بسته‌های سیاستی متعددی در حوزه‌های مختلف زندگی طراحی و آن‌ها را در معرض کارشناسان و متولیان تصمیم‌گیری کشورهای عضو قرار می‌دهند و عموماً هم مصر هستند که این سیاست‌ها سرلوحه کار اعضاء قرار گیرد و نظارت هم می‌کنند که اجرا شود؛ و البته اگر کشور عضو از این سازمان‌ها وام بگیرد عمل به

این سیاست‌ها تا اندازه زیادی الزام‌آور خواهد بود. هر ساله بخشی از بودجه سالانه دولت بابت عضویت کشور در سازمان‌های بین‌المللی به این سازمان‌ها تخصیص می‌یابد و بر اساس موافقت‌نامه‌های مربوطه پرداخت می‌شود؛ بنابراین حق هر شهروند است که بداند چرا مقداری از درآمدهای مالیاتی و غیرمالیاتی به این سازمان‌ها داده می‌شود و این مبالغ چگونه و کجا هزینه می‌شوند و چقدر اثربخش و مؤثر هستند؟ آیا وجود این سازمان‌ها لوکس است یا ضروری؟ موقتی هستند یا دائمی؟ در خدمت منافع عمومی هستند یا در خدمت قدرت‌های بزرگ؟ تا چه اندازه در تصمیمات و سیاست‌گذاری مستقل و کارآمد هستند؟ امید است که این کتاب بتواند با تبیین دقیق، ساده و روان سیاست‌ها و روش‌های سازمان‌های بین‌المللی به این‌سوالات و دغدغه‌ها پاسخ دهد.

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول: سازمان بین‌المللی	
۱-۱-تعریف سازمان بین‌المللی و ویژگی‌های آن	۸
۱-۲-عوامل و دلایل پیدایش سازمان‌های بین‌المللی	۸
۱-۳-تاریخچه پیدایش سازمان‌های بین‌المللی	۱۰
۱-۴-سازمان ملل	۱۲
فصل دوم: صندوق بین‌المللی پول	
۲-۱-تاریخچه پیدایش و شکل‌گیری صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی	۱۶
۲-۲-اهداف صندوق بین‌المللی پول	۱۸
۲-۳-اصلاحات در اهداف صندوق	۱۹
۲-۴-ارکان یا تشکیلات اداری صندوق بین‌المللی پول	۱۹
۲-۵-روش رأی‌گیری در صندوق (نحوه تصمیم‌گیری در صندوق)	۲۰
۲-۶-منابع مالی صندوق بین‌المللی پول	۲۰
۲-۷-انواع وام‌ها و اعتبارات صندوق	۲۱
۲-۸-حق برداشت مخصوص	۲۲
۲-۸-۱-تعریف حق برداشت مخصوص (اس.دی. آر) و ویژگی‌های آن	۲۳
۲-۸-۲-تاریخچه و دلایل پیدایش اس.دی. آر	۲۳
۲-۸-۳-ارزش‌گذاری واحد حق برداشت مخصوص	۲۴
۲-۸-۴-نحوه استفاده از موجودی حق برداشت مخصوص یک عضو توسط یک کشور عضو ...	۲۵
۲-۹-تخصیص و الغاء اس.دی. آر و ضعف‌های آن	۲۶
فصل سوم: گروه بانک جهانی	
۳-۱-مقدمه	۳۰
۳-۲-گروه بانک جهانی	۳۰
۳-۳-اهداف بانک جهانی	۳۱
۳-۴-منابع بانک جهانی	۳۱

۳۱	۳-۵-وظایف و فعالیت‌های بانک جهانی
	فصل چهارم: موسسه بین‌المللی توسعه و شرکت مالی بین‌المللی
۳۶	۱-۴-زمینه‌های پیدایش موسسه بین‌المللی توسعه
۳۶	۲-۴-اهداف موسسه بین‌المللی توسعه
۳۶	۳-۴-اعضای موسسه بین‌المللی توسعه
۳۶	۴-۴-شرایط وام‌دهی موسسه
۳۷	۵-۴-منابع مالی موسسه
۳۷	۶-۴-شرکت مالی بین‌المللی
۳۷	۱-۶-۴-تاریخچه پیدایش شرکت مالی بین‌المللی
۳۸	۲-۶-۴-منابع مالی و معیارهای پروژه‌های تحت حمایت شرکت مالی بین‌المللی
۳۹	۳-۶-۴-ماهیت سرمایه‌گذاری شرکت مالی بین‌المللی
	فصل پنجم: موسسه تضمین سرمایه‌گذاری چندجانبه
۴۲	۱-۵-مقدمه
۴۳	۲-۵-تاریخچه میگا
۴۳	۳-۵-هدف و موضوع فعالیت
۴۴	۴-۵-ساختار سازمان
	فصل ششم: مرکز بین‌المللی حل و فصل اختلاف سرمایه‌گذاری
۵۲	۱-۶-مقدمه
۵۲	۲-۶-قوانین و مقررات در ایکسید
۵۲	۳-۶-عضویت در ایکسید
	فصل هفتم: سازمان تجارت جهانی
۵۶	۱-۷-مقدمه
۵۶	۲-۷-موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت و سازمان تجارت جهانی
۵۷	۳-۷-تفاوت‌های گات با سازمان تجارت جهانی
۵۷	۴-۷-اهداف سازمان تجارت جهانی
۵۸	۵-۷-اصول سازمان تجارت جهانی

۵۹	۶-۷-ارکان سازمان تجارت جهانی.....
۶۱	۷-۷-عضویت در سازمان تجارت جهانی.....
۶۱	۸-۷-مراحل عمومی پیوستن به سازمان.....
۶۲	۱-۸-۷-منافع پیوستن به سازمان تجارت جهانی.....
۶۳	۲-۸-۷-مضرات پیوستن به سازمان تجارت جهانی.....
	فصل هشتم: بررسی عملکرد (کارایی و اثربخشی) برنامه‌ها و سیاست‌های سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی

فصل نهم: بانک توسعه اسلامی

۷۴	۱-۹-تاریخچه.....
۷۵	۲-۹-هدف.....
۷۵	۳-۹-وظایف.....
۷۵	۴-۹-عضویت و سهامداران.....
۷۶	۵-۹-گروه مؤسسات وابسته به بانک توسعه اسلامی.....
۸۰	۷-۹-اهداف دفتر همکاری فنی.....
۸۰	۸-۹-عملیات و شیوه‌های تأمین مالی.....
۸۴	۹-۹-سیاست‌های جدید بانک توسعه اسلامی.....
۸۴	۱۰-۹-خلاصه.....

فصل دهم: بانک تسویه بین‌المللی

۸۸	۱-۱۰-مقدمه.....
۸۸	۲-۱۰-پیشینه تاریخی.....
۸۹	۳-۱۰-سرمایه بانک و کارکردهای مهم آن.....
۹۰	۴-۱۰-مقر و تشکیلات بانک.....
۹۰	۵-۱۰-مجمع عمومی.....
۹۱	۶-۱۰-وظایف بانک.....
۹۲	۷-۱۰-کمیته‌های مرتبط با بی.آی.اس و وظایف آن‌ها.....
۹۲	۱-۷-۱۰-کمیته باسل (کمیته بازل یا کمیته بال).....

۹۳ ۱۰-۷-۲-باسل
۹۴ ۱۰-۷-۳-باسل
۹۴ ۱۰-۷-۴-ارکان اصلی باسل
۹۴ ۱۰-۷-۴-۱-رکن اول: حداقل کفایت سرمایه
۹۶ ۱۰-۷-۴-۲-رکن دوم: تجدیدنظر مدیریت
۹۶ ۱۰-۷-۴-۳-رکن سوم: نظم بازار
۹۷ ۱۰-۸-خلاصه
فصل یازدهم: گروه ویژه اقدام مالی و نظام‌های پولی بین‌الملل	
۱۰۰ ۱۱-۱-مقدمه
۱۰۱ ۱۱-۲-پول شویی و گروه ویژه اقدام مالی
۱۰۳ ۱۱-۳-نظام‌های پولی بین‌الملل
۱۰۴ ۱۱-۴-مکانیسم تعدیل تراز پرداخت‌ها
۱۰۷ فهرست منابع

مقدمه

روابط بین‌ملتها و دولت‌ها در طول دو قرن اخیر تحولات زیادی داشته است: حجم این روابط در قالب نشست‌ها و اجلاس‌ها و موافقت‌نامه و ایجاد تشکیلات دائمی افزایش یافته است. از لحاظ سیاسی و امنیتی به دلیل تولید و عرضه سلاح‌های کشتار جمعی سخت‌آسیب‌پذیر و خطرناک شده است. از لحاظ اقتصادی کشورها بشدت به یکدیگر وابسته شده‌اند. این وابستگی شدید اقتصادی مسائل و موضوعات بسیار مهمی را در پی داشته است. پیشرفت‌های شگفت‌انگیز و بی‌سابقه فناوری باعث شده است که جهان به یک دهکده کوچک تبدیل شود. تضعیف اقتدار ملی، جهانی‌سازی و جهانی‌شدن از پیامدهای برجسته آن است. برنامه‌ها و تحولات در یک کشور یا در گروهی از کشورها می‌تواند برای بقیه کشورهای جهان‌نگرانی‌های عمیقی ایجاد کند. روابط بین‌الملل نیازمند مدیریت، هدایت، کنترل و هماهنگی است. سازمان‌های بین‌المللی برای پاسخ به این مسائل و دغدغه‌ها ایجاد شده‌اند. چالش‌های بین‌المللی، نشست‌ها و اجلاس‌های بین‌المللی، موافقت‌نامه‌های چندجانبه و تأسیس سازمان‌های بین‌المللی اجزاء اساسی زنجیره توسعه و تکامل اجتناب‌ناپذیر روابط بین‌ملتها هستند.

پیچیدگی روابط بین‌الملل، پیشرفت‌های فناورانه، رشد فناوری‌های نو و نیاز جامعه مدرن به تعامل و همکاری بیشتر، تشکیل نهادهایی را برای قانونمند ساختن روابط بین‌کشورها ضروری کرده است. پیش‌ازین به دلیل ساده بودن روابط کشورها و دولت‌ها و نیز علت سطح پایین میزان مبادلات و مراودات دوجانبه و چندجانبه وجود چنین نهادهایی چندان احساس نیاز نمی‌شد، هرچند رهبران یا نمایندگان دولت‌ها به دنبال بروز مسائل خاصی یا در پی حوادث و تحولاتی نظیر جنگ، انقلاب سیاسی و غیره به‌طور موقت گردهم می‌آمدند ولی این گردهمایی‌ها و یا کنفرانس‌ها موقتی بودند و به نهادهای دائمی بین‌المللی مبدل نمی‌شدند. از آغاز قرن بیستم به این‌سو سازمان‌های بین‌المللی به‌عنوان ضرورت زیست‌جمعی و جزئی مهم و لاینفک از نظام بین‌المللی در حال تحول به حساب می‌آیند. تکوین این سازمان‌ها از قرن نوزدهم آغاز شده و دو قرن آخر توسعه و تکامل پیدا کرده است. نقش و تأثیرگذاری این سازمان‌ها به عنوان یکی از ارکان نظام بین‌الملل، به‌طور پیوسته در حال افزایش است.